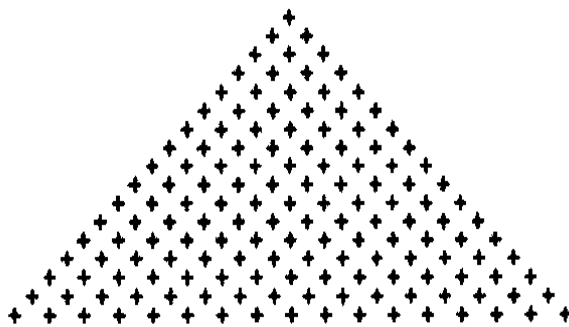

Holló Aurél - Váczi Zoltán: A beFORe JOHN

Koncepció

1996-ban határoztuk el véglegesen egy ütőhangszeres darabokból álló sorozat létrehozását, amelynek célja a tradicionális ütőhangszeres magaskultúrák és a XX. századi legkiemelkedőbb irányzatok összekapcsolása, bizonyos elért eredmények felismerése, esetleges továbbgondolása. Úgy gondoltuk, hogy a világ különböző pontjairól és időszakaiból származó ütőhangszeres hagyományok lényegében valamiféle közös szellemet hordoznak, ezért képesek egymással együttműködni, egymás gazdagságát erősíteni.

A sorozat – mely a beFORe JOHN címet viseli – kilenc különböző darabot foglal magába, melyekben minden eszköz, hangszer, technika, és még a kompozíciók felépítése is valamilyen ismert (vagy ismerhető) ütőhangszeres hagyományon alapul. Az egyes darabok mindegyike összefüggést mutat azzal a számmal, amely a maga idejében matematikai és filozófiai tökéletességével az abszolút rendet jelképezte, ezért szinte szentként tisztelték: Ez a szám a 153, melynek rendkívüli jelentősége volt az ókori és az azt megelőző számmisztikus hagyományokban. (Utoljára a pitagóreusoktól és Jézustól hallhattunk róla.)

*„...és az hálót kivoná az földre,
mely teli vala százötvenhárom nagy halakkal,
és noha ennyi vala, nem szakadoza el a
háló.”*

(János evangélium, JOHN 21: 11)

A sorozat részei

beFORe JOHN¹

A sorozat egyetlen darabja, mely még nem készült el.

Holló Aurél: Gamelan-bound / beFORe JOHN² (2008)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres szextett
- Időtartam: 11'
- Időstruktúra: 153 negyed/periódus

Holló Aurél.: “A gamelán zenével való személyes kapcsolatom viszonylag új keletű: az Amadindával és zenész barátainkkal 2008-ban játszottunk először jávai, szundai és bali tradicionális zenéket. Bár autentikus indonéz együtteseket korábban is hallgattam, a gyakorló muzsikus szemszögéből figyelve a gamelán új hangszeres tapasztalatokkal, felismerésekkel szolgált és idővel zeneszerzőként is inspirálni kezdett. Elsősorban a Bali szigetén honos, rendkívül gyors tempójú gamelan gong kebyar stílus komplementer-figurációi foglalkoztattak: Ezt a virtuóz, nagy kézügyességet és komoly figyelmet igénylő technikát szerettem volna a saját hangjaimmal ötvözni.”

Az előadó-apparátus felépítése is némileg a bali zenekarokéhoz hasonlít: a gyors motívumokat játszó zenészek 2 x 2 fős párokat alkotnak, a tematikus, lassabb sebességű zenei anyagot a basszuscsövek szóltatják meg és külön játékos felel az egyenletes tempóért, a zenekar egységéért.

Holló Aurél: A manicheus álma / beFORe JOHN³ (1997)

- Előadóapparátus: marimba kvartett, kiegészítő hangszerekkel
- Időtartam: 12'

A darab szerkezetének sajátossága az azonos sebességű, de különböző hosszúságú motívumok egyidejű összehangzásában rejlik, mely - tekintettel a nem kötött ismétlésszámokra - magában hordozza a hangzó eredmény változtathatóságát. Az első rész víziószerűen pulzáló zenei anyagát hangszeres szólók követik, a visszatérésben két változatlan és két változó szólam alakítja ki a fokozatosan felfelé haladó, a hangszerek legfelső regiszterét elérő folyamatot.

Holló Aurél - Váczi Zoltán: FEJ, vagy ÍRÁS? / beFORe JOHN⁴ (2000)

- Előadóapparátus: kamaraegyüttes (szopránszaxofon, 2 fuvola, 5 ütő)
- Időtartam: 14'
- A kompozíció tagolása: 1. Bevezető álom 2. Korcsma 3. Sirató - "hang-látomás" 4. Napfelkelte imádság

A *FEJ, vagy ÍRÁS?* kis kamaraegyüttesre íródott: fúvósokra és ütőszerekre. Két jól elkülöníthető főrészből áll (*Korcsma, Sirató*), amelyek közül az első teljes mértékben erősített, a második pedig akusztikus. A *Korcsma*-tétel egy fokozatosan felépülő, fuvolákon megszólaló amadinda-dallam vezeti be, majd nagy lélegzetű szopránszaxofon-szólo bontakozik ki - a zenei kíséret gerincét ütőhangszerként alkalmazott elektromos gitár, dobok és marimbák alkotják.

A *Sirató* vizuálisan és hangképben is megjeleníti a 153-as háromszöget: Az alakzat szárait az altfuvolista járja be, csúcsait nyílvesszővel megszólaltatott tam-tam és kagylókürt jelzi: A tételben összesen 153 hang, vagy hangkombináció szólal meg.

A két főrészt egy bevezető és egy úgynevezett „végső prológ” egészíti ki.

Holló Aurél: José / beFORe JOHN⁵ (2000)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres kvartett
- Időtartam: 5'

H.A.: "A *José* alapötlete Paco de Lucia gitárjátékának hatására született: Nagyon szerettem volna a spanyol flamenco temperamentumos zenei világát "lefordítani" az ütőhangszerek nyelvére."

A vezérfonalat szinte mindvégig a marimba vezeti, melyen két játékos egymással szemben, egymást kiegészítő, rendkívül virtuóz motívumokat játszik. Ezek a figurációk az ugandai amadinda és akadinda xilofonok és a baszk txalaparta játéktechnikáját használják - a fináléban már egy igazi gitár szólal meg ugyanígy. Ehhez a ritmikus-melodikus anyaghoz kapcsolódik hangszereivel a többi játékos, a cigány népzeneből ismert bádogkannával, a perui cajonnal és még számtalan érdekes hanggal színesítve a hangzást.

Váczi Zoltán: RECONSTRUCTION / beFORe JOHN⁶ (1997)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres kvartett
- Időtartam: 27'
- Időstruktúra: 153 nyolcad/periódus (kivéve a *Jóslat*-ot)
- A kompozíció tagolása: 1. Altatódal és bevezetés 2. Aranykor 3. Ezüstkor 4. Bronzkor 5. Vaskor 6. Jóslat 7. Apoteózis

A sorozat egyik legnagyobb apparátust használó része, számos hangszerötlettel és kreatív játékmóddal. A legjellegzetesebb újítások: Expander-rugó, kókuszfon, kerti seprű, keretre rögzített kínai operagong-sor, 25-hangú sörösdoboz-készlet, az oroszlanbögés mintájára konstruált preparált olajoshordó és függőlegesen kifeszített, prakkerral megszólaltatott szőnyeg.

Kifejezésmódját tekintve is formabontó elemeket tartalmaz: A *Vaskor* valójában egy csupa azonos magánhangzót használó nyelvtörőre komponált rap-tétel.

Váczi Zoltán: “Még 1993-ban született meg a szándék bennem, hogy egy sok hangszert alkalmazó, számtalan kombinációs lehetőséget teremtő és kihasználó darabot kezdjek el komponálni. Elsősorban a kiemelkedő ütőhangszeres világok lényegi és formai eredményeinek rekonstruálása volt a célom. Részint John Cage konstrukciós technikáját – és szellemi konzekvenciáit – tartottam követendőnek, másrészt többféle tradicionális példakép szolgált irányadónak, kisebb részben pedig minden olyan műfaj hatással volt rám, amelynek gondolkodása „perkusszív”, azaz a megszólaltatás pillanatában megjelenik a hangra jellemző információ nagy része. Darabom tehát rekonstrukció konstrukciós formában amelynek tagolásához nagy segítséget nyújtott az ókorok nagyműveltségű népeinek egyik reprezentatív hagyománya, amelyet ma „világkorszak-tanok” néven ismerünk.”

Holló Aurél - Váczi Zoltán: Hagyományok I. - A SIKERSZÁM... / beFORe JOHN⁷ (1998)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres kvartett
- Időtartam: 8'

Holló Aurél - Váczi Zoltán: Hagyományok II. - ZEN-e? / beFORe JOHN⁷ (1998)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres trió + íjász
- Időtartam: 12'

A *Hagyományok* a sorozat 7. tagja, mely két, önállóan is előadható részből áll. Ha ugyanazon a koncerten mindkét rész elhangzik, közé kell ékelni egy homogén hangszerelésű, kiegyenlített hangzású kompozíciót, esetleg tradicionális zenét. A két darab motivikusan összefügg, formai felépítésben viszont erősen eltér egymástól. A hangszerapparátus is nagyon különböző: Míg az első részben (*A SIKERSZÁM...*) a hangszerek egy kerek kocsira vannak szerelve, illetve a szerkezet köré koncentrálnak - követve a hagyományos közösségi zenélés egyik legfontosabb alapelemét, hogy a zenész és eszközei a lehető legközelebb helyezkedjenek el egymáshoz - a második rész (*Zen-E?*) nagy kiterjedésű hangszerparkja a látványos ütőhangszeres estek színpadképét idézi. Az íjból kilőtt nyílvezzővel megszólaltatott tam-tamot itt használtuk először - az ezt kezelő játékos a sampler vezérlésén kívül egyéb akcióban nem vesz részt.

Váczi Zoltán: Asztali zene / beFORe JOHN⁸ (2003)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres trió + asszisztens
- Időtartam: 9'

A beFORe JOHN legkülönösebb darabja valójában Thierry de Mey *Musique de table* című művének továbbgondolása. Míg de Mey koreografált kézmozdulatokat használ, az *Asztali zené*-ben a játékosok cipőket húznak a kezükre, játéku a step-táncosok muzdulatait idézi. Az asztaloktól kezdve, az elektromos gitárokon keresztül a csontvázig szinte minden hangszer erősítésen keresztül szólal meg, valószínűtlen színezetet adva a hangzásnak. Egy érdekes, vocoder-re emlékeztető hangzást is használ a szerző: A szálharmonikákba “belebeszél”, felsejrehetetlen mondatok ősi indián tanításokból vett idézetek. Az asszisztens szerepe helyenként a játékosokhoz hasonlóan virtuóz: A hangszerek mozgatása mellett a hangosítást kezeli és pontosan rögzített világítási utasításokat hajt végre.

Váczi Zoltán: Az üveghegyen is túl... / beFORe JOHN⁹ (2012)

- Előadóapparátus: ütőhangszeres kvartett
- Időtartam: 26'
- Időstruktúra: 153 fél/periódus (egyes periódusok hossza eltér ettől)

V. Z.: “Darabom egy történetet igyekszik megjeleníteni. A klasszikus magyar mesevilágból jól ismert kis legényke, aki már oly sok mesében vett részt, nagyon elfárad és meg kell pihennie kicsit. Az álmában megjelenő meserészletek - amelyekben valaha részt vett - kelnek életre ütőhangszeres formában. Az álmodó legényke újraéli harcait, bánatait, megvilágosodásait, lelki rezdüléseit.”

Az üveghegyen is túl... minden bizonnyal a legbonyolultabb hangszerezésű darabja a sorozatnak. A kontaktmikrofonokkal megszólaltatott acélrugók, erősített futballabdák, előre rögzített anyagot tartalmazó alapszalagok és rovarhangminták mellett ütőgardon, furulyák, párosával használt asztali flexatonok és rengeteg szokatlan hangszer és eszköz szerepel a partitúrában. Jelentős szerepet kap a világítás, szcenikus elemek kapcsolódnak a játékhoz: Az egyik játékos tálból öntött rizsszemekkel szólaltat meg cintányérokat, az üveghegyet szimbolizáló üvegtárgyak mint díszlet jelennek meg az előadásban.